



**QARSHI DAVLAT
TEXNIKA UNIVERSITETI**

INNOVATIONS IQTISODIYOT

Ilmiy-amaliy elektron jurnal

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

THE INNOVATION ECONOMY

Electronic Scientific and Practical Journal



2025 / 4



@QMI_Institut



Qarshi shahri,
Mustaqillik ko'chasi 225 - uy



www.kstu.uz
www.ojs.qmii.uz

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

3-jild
4-son
sentabr, 2025

September 2025
Volume 3
Number 4

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА
Научно-практический
электронный журнал

THE INNOVATION ECONOMY
Electronic Scientific and Practical
Journal

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

ojs.qmii.uz

Muassis:

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi:

R.X.Ergashev, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi o'rinbosari:

S.N.Xamrayeva, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Qarshi davlat texnika universiteti

Mas'ul muharrir:

N.A.Ochilova, PhD, dotsent

Qarshi davlat texnika universiteti

Texnik muharrir:

F.F.Haqqulov, PhD

Qarshi davlat texnika universiteti

Jurnal har oyda bir marotaba elektron shaklda jurnalning rasmiy sayti orqali nashr etiladi.

Tahririyat manzili:

180100, Qarshi shahri, Mustaqillik ko'chasi 225-uy

Tel.: +998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Faks: +998 (75) 221 1395

E-mail: innoeconomic@qmii.uz

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Tahririyat Kengashining xalqaro a'zolari:

Овчиников Виктор Николаевич – i.f.d., professor, akademik (Janubiy Federal Universitet, Rossiya)

Солодовников Сергей Юревич – i.f.d., professor (Belorussiya milliy texnika universiteti)

Сидоров Виктор Александрович - i.f.d., professor, (Kuban davlat universiteti)

Шевченко Игорь Викторович - i.f.d., professor (Kuban davlat universiteti, Rossiya)

Kusainov Xalel Xaymullayevich - i.f.d., professor (Qozog'iston davlat texnologiya universiteti)

Samandarzoda Iskandar Hakim - i.f.d., i.f.d., professor (SH.Shotemur nomidagi Tojikiston agrar universiteti)

Гибадуллин Артур Артурович Национальный исследовательский университет Московский энергетический институт

Войнаш Сергей Александрович Казанский приволжский (федеральный) университет

Пуляева Валентина Николаевна Финансовый университет при Правительстве РФ

Морковкин Дмитрий Евгеньевич Финансовый университет при Правительстве РФ

Садриддинов Манучехр Исмолиддинович Международный университет туризма и предпринимательства Таджикистана, Душанбе

Перская Виктория Вадимовна директор Института исследований международных экономических отношений, Финансовый университет при Правительстве РФ

Молчанов Игорь Николаевич Профессор экономического факультета. Московский государственный университет имени М.В. Ломоносова

Басова Мария Михайловна Заместитель декана факультета налогов, аудита и бизнес-анализа Финансовый университет при Правительстве РФ

Чупин Александр Леонидович Заместитель декана экономического факультета Российский университет дружбы народов имени П.Лумумбы

Незаймакин Валерий Николаевич Профессор кафедры финансов и кредита Российский государственный гуманитарный университет

Никонорова Алла Владимировна Доцент кафедры экономической теории Финансовый университет при Правительстве РФ

Дмитриева Ольга Александровна Доцент кафедры налогов и налогового администрирования факультета налогов, аудита и бизнес-анализа Финансовый университет при Правительстве РФ

Швец Юрий Юрьевич Лаборатория управления инновациями, Институт проблем управления Российской академии наук

Колосова Елена Валерьевна Лаборатория управления инновациями, Российский экономический университет имени Г.В. Плеханова

Tahririyat Kengashi a'zolari:

Gulyamov Saidaxror Saidaxmedovich - i.f.d., professor, akademik

Bozorov Orifjon Shodiyevich – t.f.n., dotsent

Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich - i.f.d., professor

Vaxabov Abduraxim Vasikovich – i.f.d., professor

Hakimov Obidjon Arzikulovich – i.f.d., professor

Navruz-zoda Baxtiyor Negmatovich - i.f.d., professor

Xatamov Ochildi Qurbonovich- i.f.d., professor

Fayziyeva Shirin Shodmonovna- i.f.n., professor

Jumayeva Gulrux Jo'raqulovna - i.f.n., professor

Egamberdiyeva Salima Raimovna - i.f.n., dotsent

Erkayeva Gulbahor Panjiyevna - i.f.n., professor

Amirqulov Shuhrat Olimovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Samiyeva Gulnoza Toxirovna-i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aliqulov Azamat Tuyg'unovich -i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aminov Fazliddin Baxadirovich- i.f.n., dotsent

Xo'jaqulova Nigora Rustamovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Turobov Sherzod Alisherovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Alimova Munisa Yulchiyevna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Boboqulov Sanjar Baxromkulovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Djalilov Raxmonkul Hamidovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Nomazov Baxrom Bobomurodovich - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Alimxanova Nigora Alimxanovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

“Innovatsion iqtisodiyot” ilmiy - amaliy elektron jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 5-apreldagi 369-sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

Jurnalda quyidagi ruknlar asosida maqolalar nashr etiladi:

1. Nazariya va metodologiya
2. Raqamli iqtisodiyot
3. Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik
5. Inson kapitali iqtisodiyoti
6. Menejment va marketing
7. Buxgalteriya hisobi,iqtisodiy tahlil va audit
8. Moliya, kredit va investitsiya
9. Ekonometrika va statistika
10. Xizmat ko'rsatish va turizm sohasi

September 2025

Volume 3

Number 4

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

ojs.qmii.uz

Oliy ta'limda davlat-xususiy sheriklikning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish

Xakimov Temur To'ra o'g'li

Совершенствование организационно- экономического механизма государственно- частного партнерства в сфере высшего образования

Хакимов Темур Тора оглы

Improvement of the organizational and economic mechanism of public-private partnership in the sphere of higher education

Khakimov Temur Tora oglu

Received: August 13, 2025 Revised: August 16, 2025 ■ Accepted: August 19, 2025 ■ Published Online: September 1, 2025

- **Annotatsiya:** Ushbu maqolada oliy ta'lim tizimida davlat-xususiy sheriklik (DXSh) mexanizmlarining mavjud holati tahlil qilinib, ularni takomillashtirish bo'yicha tashkiliy va iqtisodiy takliflar ishlab chiqilgan. Tahlil jarayonida rivojlangan davlatlar tajribasi o'rganilgan va ularning asosida O'zbekistonda oliy ta'limni barqaror moliyalashtirishda DXShning o'rni va roli ochib berilgan.
- **Kalit so'zlar:** davlat-xususiy sheriklik (DXSh) mexanizmlari, innovatsion startaplar, raqamli ta'lim infratuzilmasi, DXSh modeli.
- **Аннотация:** В данной статье анализируется текущее состояние механизмов государственно-частного партнёрства (ГЧП) в системе высшего образования и разрабатываются организационно-экономические предложения по их совершенствованию. В процессе анализа изучен опыт развитых стран и раскрыта роль ГЧП в устойчивом финансировании высшего образования в Узбекистане.
- **Ключевые слова:** механизмы государственно-частного партнерства (ГЧП), инновационные стартапы, цифровая образовательная инфраструктура, модель ГЧП.
- **Abstract:** This article analyzes the current state of public-private partnership (PPP) mechanisms in the higher education system and proposes organizational and economic improvements. The experience of developed countries has been studied, and the role of PPP in sustainable financing of higher education in Uzbekistan is revealed.
- **Key words:** public-private partnership (PPP) mechanisms, innovative start-ups, digital educational infrastructure, PPP model.

KIRISH

Oliy ta'lim tizimi har bir davlatning iqtisodiy-ijtimoiy taraqqiyotida muhim o'rin egallaydi. So'nggi yillarda O'zbekistonda oliy ta'lim sohasida islohotlar olib borilmoqda. Davlat-xususiy sheriklik asosida amalga oshirilayotgan loyihalar esa ushbu tizimni rivojlantirishda muhim vosita sifatida qaralmoqda.

1. Davlat-xususiy sheriklik tushunchasi va mohiyati

- DXSh bu - davlat va xususiy sektor o'rtasida uzoq muddatli hamkorlik shaklidir.

- U oliy ta'lim muassasalari infratuzilmasini rivojlantirish, ilm-fan loyihalarini qo'llab-quvvatlash, innovatsion texnologiyalarni joriy etishda samarali mexanizmdir.

2. O'zbekistonda DXShning amaldagi holati

- Ayni paytda ba'zi universitetlarda yotoqxonalar qurilishi, zamonaviy laboratoriyalar tashkil etilishi DXSh asosida amalga oshirilmoqda.

- Hukumat tomonidan DXShni qo'llab-quvvatlash uchun qonunchilik bazasi yaratilib, soliq imtiyozlari taqdim etilmoqda.

3. Tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish takliflari

- DXSh loyihalarini rejalashtirishda manfaatdor tomonlarning ishtirokini oshirish;

- Moliya institutlari bilan sheriklikni kuchaytirish;

- Ta'lim kreditlari, grantlar va subsidiyalarni DXSh tizimiga kiritish;

- DXSh samaradorligini baholash mezonlarini ishlab chiqish.

4. Xorijiy davlatlar tajribasi: o'rganish uchun namunalar

O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, raqobatbardosh mutaxassislar tayyorlash va ilmiy salohiyatni oshirishga qaratilgan islohotlar jarayonida davlat-xususiy sheriklik (DXSh) modeli muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, bu mexanizm ta'lim muassasalari infratuzilmasini yaxshilash, sifatli ta'lim xizmatlari ko'lamni kengaytirish va ta'limni moliyalashtirishda davlat byudjetiga bo'lgan bosimni kamaytirishga yordam beradi.

DXSh nafaqat iqtisodiy foyda keltiradi, balki oliy ta'lim muassasalarini zamonaviy talablarga mos ravishda rivojlantirishga sharoit yaratadi. Hozirgi paytda ko'plab davlat oliygohlarida ta'lim binolari yetishmasligi, talabalar uchun yashaash sharoitlari zaifligi va o'quv-ilmiy laboratoriyalarning texnik jihatdan eskirganligi kuzatilmoqda. Bunday muammolarni hal etishda xususiy sektor salohiyatidan foydalanish zarurati ortib bormoqda.

O'zbekistonda DXSh huquqiy asosi 2019 yilda qabul qilingan "Davlat-xususiy sheriklik to'g'risida"gi Qonun bilan mustahkamlandi. Shu bilan birga, Prezident farmon va qarorlari, Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlangan

dasturlar orqali ushbu mexanizmni qo'llashning aniq yo'nalishlari belgilandi. Aksariyat loyihalar sog'liqni saqlash, transport va energetika sohaslarida faol qo'llanilgan bo'lsa-da, keyingi yillarda oliy ta'lim sohasida ham DXSh loyihalari amalga oshirilmoqda.

Ta'lim sohasida DXSh modelining amalga oshirish shakllari turlicha bo'lishi mumkin. Masalan, xususiy investor oliygoh hududida talabalar yotoqxonasini qurib, uzoq muddatli ijara asosida uni boshqaradi. Yoki universitet ehtiyojlari uchun kerakli uskunalarni yetkazib berish, axborot texnologiyalari tizimini joriy etish, elektron kitobxonalar tashkil etish kabi sohalarda hamkorlik qilinadi. Ba'zi hollarda, xususiy oliy ta'lim muassasalari bilan hamkorlikda yangi dasturlar, ilmiy markazlar ochish yo'lga qo'yiladi.

Xususiy sektorning ishtirokini faollashtirish uchun davlat tomonidan tegishli kafolatlar, soliq imtiyozlari, bojxona yengilliklari va boshqa rag'batlar joriy etilishi zarur. Shu bilan birga, DXSh loyihalarining oqilona boshqarilishi, ulardagi xavf-xatarlarni to'g'ri taqsimlash, loyiha natijalarining aniq monitoringi va bahosi ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Ayni paytda amalga oshirilayotgan DXSh loyihalarining tahlili shuni ko'rsatmoqdaki, ular asosan infratuzilmani rivojlantirishga yo'naltirilgan. Masalan, bir qator universitetlarda xususiy investorlar hisobiga yotoqxonalar, yangi o'quv binolari qurilmoqda. Shu bilan birga, talabalar uchun qulay yashash va o'qish muhitini yaratishda zamonaviy jihozlar, internet infratuzilmasi va madaniy-intellektual muhitni shakllantirish bo'yicha hamkorlik yo'lga qo'yilmoqda. Bundan tashqari, DXSh mexanizmi oliy ta'limni moliyalashtirishda ham yangi imkoniyatlar ochmoqda. Davlat byudjeti hisobidan barcha ehtiyojlarni qoplash murakkab vazifa ekanligini inobatga olgan holda, xususiy sektorni moliyaviy hamkorlikka jalb qilish samaradorlikni oshiradi. Xususan, innovatsion startaplarni qo'llab-quvvatlash, texnoparklar tashkil etish va ilmiy-tadqiqot loyihalarini moliyalashtirish DXSh orqali amalga oshirilishi mumkin.

DXSh modelini yanada takomillashtirish uchun quyidagi yo'nalishlarga e'tibor qaratish maqsadga muvofiq:

- Oliy ta'lim muassasalari rahbarlari va mutaxassislari uchun DXSh loyihalarini boshqarish bo'yicha malaka oshirish dasturlarini joriy etish;

- DXSh shartnomalarida shaffoflik va tenglik tamoyillarini ta'minlash;

- Loyihalarini baholash va monitoring qilishning mustaqil tizimini yaratish;

- Mahalliy va xorijiy investorlar uchun DXSh imkoniyatlari haqida keng axborot berish, targ'ibot ishlarini kuchaytirish;

- Ta'lim, ilm-fan va sanoat o'rtasidagi integratsiyani kuchaytirish, masalan, korxonalarni oliygohlar huzuridagi amaliyot markazlari sifatida jalb qilish.

Xalqaro tajribaga nazar tashlasak, ko'plab davlatlar

DXShni oliy ta'limda samarali qo'llashga muvaffaq bo'lgan. Masalan, Janubiy Koreyada universitetlar axborot texnologiyalari kompaniyalari bilan hamkorlikda zamonaviy laboratoriyalar tashkil etgan. Avstriya va Germaniyada oliy ta'lim muassasalari xususiy biznes bilan birgalikda kadrlar tayyorlash dasturlarini amalga oshirmoqda. Bu tajribalardan kelib chiqib, O'zbekiston uchun mos, milliy sharoitlarga moslashtirilgan DXSh modellari ishlab chiqilishi lozim.

■ XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, oliy ta'lim tizimida davlat-xususiy sheriklikning tashkil etilishi ta'lim sifatini oshirish, infratuzilmani rivojlantirish, innovatsion muhitni shakllantirish uchun samarali vosita hisoblanadi. Bunda davlat va xususiy sektor o'rtasida o'zaro ishonch, aniq qonunchilik bazasi va professional boshqaruv tizimi mavjud bo'lishi lozim. Agar mazkur omillar ta'minlansa, DXSh mexanizmi O'zbekiston oliy ta'limida muhim harakatlantiruvchi kuchga aylanadi.

Buyuk Britaniya: PPP asosida universitet kampuslari, ilmiy markazlar barpo etiladi. Xususiy kompaniyalar o'quv infratuzilmasiga katta sarmoya kiritadi. Ta'lim sohasidagi loyihalar uzoq muddatli kontraktlar asosida amalga oshiriladi.

Janubiy Koreya: Raqamli ta'lim infratuzilmasi xususiy IT kompaniyalar bilan sheriklikda rivojlantiriladi. Xususan, onlayn ta'lim platformalari, raqamli kutubxonalar va texnoparklar yaratishda DXSh samarali ishlatilmoqda.

Malayziya: Oliy ta'lim muassasalari bilan xususiy kompaniyalar o'rtasida ilmiy-tadqiqot loyihalari amalga oshirilmoqda. Hozirda yirik universitetlar sanoat bilan integratsiyalashgan holda faoliyat yuritmoqda.

Bu tajribalar shuni ko'rsatadiki, DXSh faqat infratuzilma emas, balki ilmiy izlanishlar, innovatsiyalar va kasbiy tayyorgarlik sifatini ham oshiradi.

Davlat-xususiy sheriklik modeli O'zbekistonda oliy ta'limni

rivojlantirish, moddiy-texnik bazani mustahkamlash, ta'lim sifatini oshirishda muhim vosita hisoblanadi. Maqolada ko'rsatilgan tashkiliy va iqtisodiy takliflarni amalga oshirish orqali DXSh samaradorligini oshirish, investorlar uchun ishonchli muhit yaratish va xalqaro tajribani mahalliy sharoitga moslashtirish imkoniyatlari kengayadi. Bu esa ta'lim tizimining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Muallif haqida / Сведения об авторе / Author details

1. Xakimov Temur To'ra o'g'li Axborot texnologiyalari va menejmen universiteti Iqtisodiyot mutaxassisligi 1-kurs magistranti // Хакимов Темур Тора оглы, студент 1 курса магистратуры, специальность «Экономика», Университет информационных технологий и управления // Khakimov Temur Tora oglu, 1st year master's student, specialty "Economics", University of Information Technology and Management

► timurrr3444@gmail.com

■ 0009-0007-6151-6130

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- [1]. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qaror va farmonlari (2017–2024).
- [2]. "Davlat-xususiy sheriklik to'g'risida"gi Qonun, 2019-yil.
- [3]. Jahon banki: "Public-Private Partnerships in Education" (2020).
- [4]. UNESCO: "Innovative Financing for Education" (2019).
- [5]. Avstraliya, Buyuk Britaniya, Janubiy Koreya ta'lim vazirliklari hisobotlari.
- [6]. Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi statistik ma'lumotlari.
- [7]. Scopus va JSTOR bazalaridagi mavzuga oid ilmiy maqolalar.